

Liisi Juuti ja Anniina Repo

Onko työ parasta sosiaaliturvaa? Työttömien kokemuksia tukityöllistämisestä

LAB-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi AMK
Sosiaaliohjaus

Opinnäytetyö 2020

Tiivistelmä

Liisi Juuti ja Anniina Repo

Onko työ parasta sosiaaliturvaa? Työttömien kokemuksia tukityöllistämisestä,
27 sivua, 4 liitettä

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosionomi AMK

Sosiaaliohjaus

Opinnäytetyö 2020

Ohjaajat: lehtori Mari Kokkonen, LAB-ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön aiheena on erilaisilla työllistämisyksiköillä olleiden nuorten henkilökohtaiset kokemukset tukityöjaksoista. Yhteistyökumppanina toimii ESR-rahoitteinen Sykäys-hanke, jonka tavoitteena on saada työttömiä työnhakijoita työllistymään seuroihin ja yrityksiin. Lisäksi teoriaosuudessa kerrotaan yleisesti nuorisotyöttömyydestä, työn merkityksestä ja eri tukityöllistämismuodoista.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin kevään ja kesän 2020 aikana kaikkiaan kahdeksaa työllistämisyksikölle osallistunutta 18-38-vuotiasta.

Opinnäytetyössä on käytetty tiedonkeruun menetelmänä teemahaastattelua, joka on yksi laadullisen tutkimuksen menetelmistä. Haastatteluista saatu aineisto on analysoitu sisällönanalyysillä.

Haastatellut kokivat työllisyysjakson erinomaisena paikkana oppia ja kokea uutta. Myös elämäntilanteen koettiin parantuneen monella osa-alueella. Muun muassa vuorokausirytmä oli parantunut ja sosiaaliset kontaktit lisääntyneet. Moni myös sai työkokemuksen myötä uskoa tuleviin työllistymismahdollisuuksiinsa.

Asiasanat: nuorisotyöttömyys, työllistämisyksikö

Abstract

Liisi Juuti ja Anniina Repo

Is work the best social security? Experiences of unemployed in job subsidy programmes, 27 Pages, 4 Appendices

LAB University of Applied Sciences

Health Care and Social Service, Lappeenranta

Degree Programme in Social Services

Bachelor's Thesis 2020

Instructor: Mari Kokkonen, Lecturer, LAB University of Applied Sciences

The purpose of the research was to find out personal experiences of young people who have participated in various periods of measures assisting their employment. The thesis is made in co-operation with ESF-funded Project Sykäys, which aims to get unemployed jobseekers employed in clubs and companies. The theory section of the thesis also generally covers youth unemployment, the importance of work and the different forms of job subsidy programmes.

During spring and summer of 2020, a total of eight people from the age of 18 to 38 years old were interviewed about their experiences of job subsidy programmes. The method of collecting data for the thesis is semi-structured interview which is widely used in qualitative research. The material from the interviews has been analysed by content analysis.

The results show that all interviewees experienced their period of employment useful for trying out and learning new things. Also their experience of life management had improved significantly in many areas, including improvements in circadian rhythm and social contacts. Many also gained stronger faith in future employment possibilities through work experience.

Keywords: youth unemployment, job subsidy programmes

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Työn merkitys	6
3	Nuorisotyöttömyys	8
3.1	Nuorisotakuu.....	9
3.2	Ja olipa kerran COVID-19.....	10
4	Työllistymistä edistävät palvelut.....	11
4.1	Palkkatuki	11
4.2	Kuntouttava työtoiminta	12
4.3	Työkokeilu.....	13
4.4	Oppisopimuskoulutus.....	13
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävät	14
6	Eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät näkökohdat.....	15
7	Tutkimuksen toteutus.....	16
8	Tutkimukset tulokset	19
8.1	Tilanne ennen tukityöjaksoa	19
8.2	Tukityöpaikan valinta	19
8.3	Odotukset	20
8.4	Motivaatio	20
8.5	Elämänhallinta	20
8.6	Talous	21
8.7	Psyykkiset ja fyysiset vaikutukset	22
8.8	Työtukijakson anti	22
8.9	Avaimet tukityöjakson onnistumiseen	23
8.10	Työn merkitys	23
9	Yhteenveto.....	24
10	Pohdinta.....	25
	Lähteet.....	28
	Liitteet	31
	Liite 1 Saatekirje.....	31
	Liite 2 Suostumuslomake	32
	Liite 3 Tietosuojailmoitus.....	33
	Liite 4 Haastattelun runko	36

1 Johdanto

Työllistymistä edistävät toimenpiteet ovat ajankohtainen asia, koska Suomen tavallan hallituskauden keskeisenä tavoitteena on nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin vuoden 2023 loppuun mennessä. Työllistymispalveluita kehitetään esimerkiksi uudistamalla kolmannen sektorin palkkatuki ja tukemalla nuorten työllisyyttä nuorisotakuun avulla.

Teemme opinnäytetyön Sykäys – hankkeelle. Sykäys -hanke on ESR-rahoitettu hanke, jonka tavoitteena on saada työttömiä työnhakijoita työllistymään seuroihin ja yrityksiin. Hanke toteutetaan 9/2018-3/2021 välisenä aikana. Kohderyhmän pääpaino on alle 29-vuotiaissa työttömissä henkilöissä. Opinnäytetyön tarkoitus on saada konkreettisia case-tapauksia sekä tietoa työllistämisen eri muodoista Sykäys – hankkeen käyttöön.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää haastattelujen avulla työllistämisen eri muotojen vaikutuksia yksilön elämään sekä näistä saatuja kokemuksia, ja kartoittaa syitä siihen, miksi tuettu työllisyysjakso ei johdakaan avoimille työmarkkinoille. Tutkimuksen tuloksista seurat ja järjestöt saavat ns. työnantajaosaamista eli arvokasta tietoa yksilön kokemuksista ja etenkin työn merkityksellisyydestä yksilön kannalta. Tiedon ja kokemusten kerääminen on tärkeää, koska se voi alentaa paikallisten järjestöjen ja yritysten kynnystä työllistää työttömiä työnhakijoita. Toivomme, että opinnäytetyöstä on hyötyä myös työttömille työnhakijoille. Positiiviset kokemukset tukityöllistämisestä voivat rohkaista työttömiä hakemaan itse vastaaviin palveluihin.

2 Työn merkitys

Ihmisille kuuluu oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä tai elinkeinolla, ja julkisen vallan on parhaansa mukaan edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus tehdä työtä. Tämä ei kuitenkaan velvoita valtiovaltaa järjestämään kaikille työtä ja koulutusta, vaan kansalaisella itsellään on lopulta vastuu kouluttautumisestaan ja työllistymisestään. (Laki24.fi) Jokaisen oikeus työhön on kuitenkin kiistaton.

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukaan

Jokaisella on oikeus työhön, työpaikan vapaaseen valintaan, oikeudenmukaisiin ja tyydyttäviin työehtoihin sekä suojaan työttömyyttä vastaan. Jokaisella on oikeus ilman minkäänlaista syrjintää samaan palkkaan samasta työstä. Jokaisella työtä tekevällä on oikeus kohtuulliseen ja riittävään palkkaan, joka turvaa hänelle ja hänen perheelleen ihmisarvon mukaisen toimeentulon ja jota tarpeen vaatiessa täydentävät muut sosiaalisen suojelun keinot. (Ihmisoikeusliitto 2020.)

Työn merkitys voi käsitteenä olla monimuotoinen. Tässä opinnäytetyössä työn merkityksellä kuitenkin tarkoitetaan haastateltavien henkilöiden subjektiivisia kokemuksia siitä, miten työ vaikuttaa heidän elämäänsä ja miten he kokivat muutoksen työttömästä työllistetyksi.

Työllä, koulutuksella ja työmarkkina-asemalla on vaikutusta ihmisten hyvinvointiin. Matalasti koulutetut ja työttömät ovat usein terveydeltään huonommassa tilassa ja käyttävät enemmän päihteitä kuin korkeammassa sosiaalisessa asemassa olevat. Alemmissä sosiaaliryhmissä olevilla terveys ja elämänlaatu ovat monissa tapauksissa huonommat, elintavat epäterveellisemmät, toiminta- ja työkyky heikompaa sekä lopulta elinvuodet lyhyemmät. Huonolla terveydellä ja etenkin mielenterveysongelmilla on suora yhteys korkeampaan työttömyyteen ja työttömyyden pitempään keston. Jos työttömyys on pitkittynyttä tai toistuvaa, voi se murentaa ihmisten työ- ja toimintakykyä. Varsinkin nuorten pitkittynyt työttömyys voi vaikuttaa koko työuran ja elämän ajan. Terveysongelmat voivat siis johtaa työttömyyteen, mutta työttömyys voi myös johtaa terveysongelmiin. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos teki heikoimmassa asemassa oleviin työikäisiin kohdistuvan kyselytutkimuksen vuonna 2017. Siihen vastasi 789 henkilöä. Iso

osa vastaajista oli ollut työttöminä pitkään, osa taas tukityöllistettyinä. Vajaa viidennes vastaajista oli työkyvyttömyyseläkkeellä, kuntoutustuella tai pitkäaikaisesti sairaana. Tutkimuksessa kävi ilmi, että työelämän ulkopuolella olevien psyykkinen kuormittuneisuus on jopa kolminkertainen koko väestöön verrattuna. Yli puolet, 55%, vastanneista koki terveydentilansa keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi, joka on lähes kaksi kertaa enemmän kuin koko väestön vastaava osuus. Myös taloudelliset vaikeudet ja yksinäisyyden kokemukset olivat yleisiä. Ylipäätään elämänlaatu ja tyytyväisyys eri elämänalueisiin olivat työelämän ulkopuolella olevien keskuudessa matalammalla kuin koko Suomen väestössä. (Isola ym. 2018.)

Karin & Mikkolan (2012) tekemässä kirjallisuuskatsauksessa pitkäaikaistyöttömien terveyteen ja terveystalouteen selvisi, että pitkäaikaistyöttömyydellä on vaikutusta terveydellisten riskitekijöiden lisääntymiseen sekä sairauksien hoidon ja kuntoutuksen tarpeen laiminlyöntiin. Nämä tekijät lisäävät syrjäytymistä työmarkkinoilta. Tutkimusten mukaan työllistymiskykyä horjuttavat mielenterveysongelmat, päihteidenkäyttö, kansanterveydelliset sairaudet, fyysinen passiivisuus, vaikeudet elämänhallinnassa sekä koulutuksen ja ammattitaidon puute. Syrjäytymisen taustalta voi löytyä myös lievä kehitysvamma, tarkkavaisuuden häiriöt tai oppimisvaikeudet. Tutkimusten mukaan pitkäkestoinen työttömyys heikentää hyvinvointia ja sillä on vaikutusta sairauksien lisääntymiseen. Keski-ikäiset miehet olivat huonoimmassa asemassa. Myös takaisin työelämään pyrkivillä naisilla ja juuri peruskoulun lopettaneilla, ilman koulutuspaikkaa jääneillä nuorilla oli suurentunut riski joutua työttömyyskierteeseen. (Kari & Mikkonen, 2012.)

Beronjan ja Reson opinnäytetyössä (2013) taas selvitettiin syrjäytymisuhan alla olevien nuorten kokemuksia hyvinvointipolun palveluiden käytöstä ja palveluiden toteutumisesta. Tutkimuksessa todettiin pitkittyneen työttömyyden lisäävän psyykkistä oireilua. Nuoret kuitenkin kokivat itse työllistymisprosessin ja hyvinvointipalveluiden toimivuuden hyvinä. TE-toimiston neuvonta ja ohjaus, Kelan palvelut ja etuudet, terveydenhuolto- ja mielenterveyspalvelut, sekä nuorisotyöpajan toiminta ja jatkuva arviointi saivat nuoret tuntemaan itsensä arvostetuksi. Nuorista tuntui, että heistä välitetään yhteiskunnassa, ja että apua on todella saa-

tavilla. Nuoret toivoivat, että yhteiskunta panostaisi nuorten työllistymisen edistymiseen esimerkiksi tarjoamalla enemmän oppisopimuskoulutusta tai työvalmennuskursseja. Olisi myös hyvä, jos pystyisi asioimaan samojen te-virkailijoiden kanssa.

3 Nuorisotyöttömyys

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan työtön on henkilö, joka ei ole palkkatyössä tai yrittäjänä, on aktiivisesti etsinyt töitä edeltävien neljän viikon aikana, ja jolla on valmiudet vastaanottaa työtä seuraavien kahden viikon aikana. Myös työtä vailla oleva, joka odottaa sovitun työn alkavan kolmen kuukauden kuluessa lasketaan työttömäksi, mikäli hän voisi vastaanottaa työtä kahden viikon sisällä. Tämä pätee myös lomautettuihin. (Tilastokeskus 2020.)

Nuorisotyöttömyys on ollut viime vuosina otsikoissa ja se onkin Hämmäläisen & Tuomalan (2013) mukaan hyvin ajankohtainen ja vakava ongelma yhteiskunnassamme. Honkosen (2010) mukaan työ vaikuttaa merkittävästi ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. Työstä saa sekä rytmiä ja sisältöä arkeen että taloudellista toimeentuloa. (Ala-Uotila ym. 2016.)

Nuorten työllisyysasteen matala taso johtuu muun muassa opiskelevien suuresta määrästä, miesten varusmiespalvelusta ja etenkin naisilla pitkistä perhevapaista. Myös suhdanne- ja kausivaihtelut näyttäytyvät nuorten työllisyysasteessa muita ikäryhmiä selvemmin nuorten tehdessä useammin töitä määräaikaisessa työsuhhteessa, ja koska he ovat vasta pyrkimässä työmarkkinoille. Uusina työntekijöinä heillä voi myös irtisanomistilanteessa olla jo valmiiksi heikompi asema vanhoihin työntekijöihin nähden. Nuorten kohtaamat ongelmat työmarkkinoilla kuitenkin liittyvät usein hankaluuksiin saada ensimmäinen työpaikka, työsuhteiden lyhytaikaisuuteen sekä vajavuuksiin koulutuksessa. (Aho ym. 2017.)

Toisen asteen tutkinto jääkin suorittamatta 16:lla prosentilla ikäluokasta. Työllistymiseen ja osallistumiseen kuitenkin nykyään vaaditaan vähintään toisen asteen tutkintoa. (Valtioneuvosto 2020.) Koulutuksen keskeyttäneen nuoren tiedot voidaan luovuttaa etsivälle nuorisotyölle. (Finlex 2020.) Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, joka auttaa nuorta kohti tarvitsemiaan palveluja. (Aluehallintovirasto

2020.) Nuorisolaki (1285/2016) velvoittaa koulutuksen järjestäjää luovuttamaan nuoren tiedot tämän kotikunnalle, mikäli hän alle 25-vuotiaana on keskeyttänyt opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa. Tämä pätee myös peruskoulun päättäneisiin nuoriin, jotka eivät ole sen jälkeen jatkaneet seuraavalle opintoasteelle. (Finlex 2020.)

Nuorten koulutusasteen parantamiseen pyritään myös vahvistamalla opinto-ohjausta eri koulutusasteilla. Marinin hallituksen hallitusohjelmassa tarkoituksena on selvittää riittävät mitoitukset opinto-ohjaajien määrystä toisen asteen koulutuksessa sekä ulottaa jälkiohjausvelvoite lukion lisäksi myös ammatilliseen koulutukseen. (Valtioneuvosto 2020.) Jälkiohjausvelvoite tarkoittaa sitä, että opinto-ohjaaja on velvollinen auttamaan koulun entistä opiskelijaa, jos tämä pyytää ohjausapua. (Goman ym. 2020.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton johtava asiantuntija Esa Iivonen ja Sosiaali- ja terveysministeriön erityisasiantuntija Jaana Vastamäki nostavat esiin huolen nuorten työttömyydestä heinäkuussa 2020 ilmestyneessä mielipidekirjoituksessaan. Työelämän ulkopuolisuus työuran alkuvaiheessa voi vaikeuttaa työllistymistä myös myöhemmässä vaiheessa, madaltaa ansiotuloja, heikentää osaamista ja ammattitaitoa sekä horjuttaa hyvinvointia ja työkykyä. Saamalla myönteisiä kokemuksia työelämästä jo uran alkutaipaleella, nuori alkaa luottaa kykyihinsä ja voi helpommin löytää paikkansa työelämässä. (Iivonen & Vastamäki 2020.)

Jo alkuvaiheessa rapautunut työura tulee myös kalliiksi. Työttömyys ei ole ainoastaan yksilön vaan koko yhteiskunnan ongelma. Se muun muassa aiheuttaa laajoja kustannuksia yhteiskunnalle. Vuonna 2016 koko kansantalouden tasolla arvoituna työttömyyden kustannukset olivat 10,8 miljardia euroa. (Alasalmi ym. 2019.)

3.1 Nuorisotakuu

Nuorisotyöttömyyttä ehkäisemään on kehitetty nuorisotakuu, jonka periaatteet EU-maat hyväksyivät vuonna 2013. Se on suunnattu kaikille alle 25-vuotiaille työttömille tai sellaisille, jotka eivät ole työllistyneet perusopintojen päätyttyä. Nuorisotakuun tarkoituksena on tarjota nuorille työ-, oppisopimus-, harjoittelu- tai

jatkokoulutuspaikka nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaan neljän kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta. Nuorisotakuun avulla nuorisotyöttömyyttä on saatu vähennettyä. (Ala-Uotila ym. 2016; Euroopan komissio.)

Nuorisotakuun yhtenä osana on myös määräaikaisena toteutettava nuorten aikuisten osaamishjelma, jonka avulla 20-29-vuotias pelkän peruskoulun käynyt voi päästä suorittamaan ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017; Ala-Uotila ym. 2016.). Alueilla, joilla esiintyy eniten nuorisotyöttömyyttä, on lisänä nuorisotakuuohjelmaa täydentämässä myös nuoristyöllisyysaloite, jonka tarkoituksena on antaa lisätukea alueen alle 25-vuotiaille (Ala-Uotila ym. 2016; Euroopan komissio.).

3.2 Ja olipa kerran COVID-19

Kesäkuun lopussa 2020 alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 58 900, mikä on 23 600 enemmän kuin edellisen vuoden kesäkuussa. Pelkästään toukokuusta nuorten työttömyys nousi 2 500:lla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020.) Tutkimusten mukaan talouskriisit, taantumet ja lamat osuvatkin usein ensimmäisenä nuorten työllisyyteen ja työmarkkinoihin. 1990-luvun lamavuosien ja vuonna 2008 alkaneen taantumien aikana nuoret vetäytyivät työmarkkinoilta, ja näin on käynyt Valtioneuvoston COVID19-tiedepaneelin raportin (2020) mukaan myös koronaepidemian aikana. Alle 25-vuotiaiden työttömyys oli huhtikuussa 2020 kaksinkertaistunut vuoden takaisesta, ja lomautettujen ja Kelan työttömyysturvaa hakeneiden joukossa nuorten määrä on kasvanut eniten. Epidemian työllisyysvaikutukset ovat tähän mennessä kohdistuneet erityisesti alle 30-vuotiaisiin naisiin. Epidemian työllisyysvaikutukset ovat nähtävillä työmarkkinoilla jo olevissa nuorissa, mutta myös työmarkkinoille pyrkivissä nuorissa. Muun muassa 35% alle 25-vuotiaista opiskelijoista on vuonna 2020 menettänyt kesätyöpaikkansa. (Valtioneuvoston tiedepaneeli 2020.)

Koronakriisin vaikutus on nähtävissä ympäri maailmaa. YOUTH team in the Employment, Labour Markets ja Youth Branch of the International Labour Organization (ILO) valmistelivat kansainvälisen tutkimuksen pandemian välittömistä vaikutuksista nuorten (18-29-vuotiaiden) elämään työllisyyden, koulutuksen, henkisen hyvinvoinnin, oikeuksien ja sosiaalisen aktivismin osalta. Kyselyyn vastasi yli

12 000 nuorta 112 maasta. Vastanneet ovat pääosin opiskelijoita ja korkeasti koulutettuja jo työelämässä olevia nuoria. Yhdessä he edustavat noin neljännestä otokseen valittujen maiden nuorista. Tutkimuksessa selviää, että pandemian vaikutus nuoriin on ollut suuri. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat olleet nuoret naiset, nuorimmat vastaajat sekä nuoret matalan tulotason maissa. Jopa 51 prosenttia kyselyyn vastanneista opiskelijoista uskoo, että pandemian myötä heidän valmistumisensa viivästyy. Joka kuudes (17%) ennen pandemiaa työskennelleistä taas jäi kokonaan ilman työtä, koronakriisin iskettyä etenkin palvelualalle. Ylipäätään työssäkäyvien nuorten työaika tippui lähes neljäsosalla, keskimäärin kaksi tuntia päivässä, ja 42% vastanneista kertoi tulojensa pienentyneen. Pandemia on osaltaan alentanut myös nuorten henkistä hyvinvointia. Tutkimuksen mukaan koulutuksen ja työn häiriintyminen tai loppuminen kokonaan lisää nuorten todennäköisyyttä kokea ahdistusta tai masennusta verrattuna heihin, joiden koulutus- tai työtilanteeseen pandemian vaikutus on ollut pieni. Kyselyyn vastanneista 38% on epävarma urakehityksestään tulevaisuudessa. Pandemiakriisin odotetaan hidastavan siirtymistä opinnoista työelämään ja aiheuttavan esteitä työmarkkinoille pääsyssä. (International Labour Organization 2020.)

4 Työllistymistä edistävät palvelut

Työllistymistä edistävillä palveluilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä palkkatukea, kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeilua ja oppisopimuskoulutusta. Näistä puhutaan myös termillä tukityöllistyminen. Tukityöpaikkoja on julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla. Työkokemuksen kartuttaminen, työmarkkinavalmiuksien kohentaminen tai koulutukseen pääseminen ovat tukityön tarkoituksen kulmakiviä. Tavoitteena on tukityöllistetyn osaamisen ja työllistymisedellytyksien kasvattaminen, itsenäisen taloudellisen toimeentulon kohentaminen sekä elämänhallinnan ja hyvinvoinnin edellytyksien kasvattaminen. Tavoitteisiin voidaan lukea myös pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden väheneminen. (Turun kaupunki.)

4.1 Palkkatuki

Palkkatuki on TE-toimiston myöntämä harkinnanvarainen taloudellinen tuki, jota voidaan myöntää työnantajalle työttömän työnhakijan palkkauskustannuksiin.

Palkkatuetun työn tarkoituksena on kohentaa tuella palkattavan henkilön ammatillista osaamista ja asemaa avoimilla työmarkkinoilla. Tuen suuruus ja palkkatuen kesto päätetään tapauskohtaisesti. Tukijakson pituuteen vaikuttavat palkattavan henkilön työttömyyden kesto, vamman tai sairauden vaikutus työsuoritukseen sekä työnantaja. Palkkatuki on enintään 30%, 40% tai 50 % palkkauskustannuksista ja sen enimmäismäärä oli 1400 €/kk vuonna 2019. Palkkatukea voidaan myöntää joko toistaiseksi voimassa olevaan tai määräaikaiseen työsuhteeseen sekä oppisopimuskoulutukseen. Palkkatukea on mahdollista saada myös osa-aikaiseen työsuhteeseen, mikäli se edistää työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

4.2 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Sosiaali- ja terveysministeriö nimeää kuntouttavan työtoiminnan tavoitteeksi:

- vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä,
- ehkäistä työttömyyden aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia asiakkaan toimintakykyyn,
- vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä,
- ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuutta työtoimintaan ja muihin palveluihin.

Kuntouttavasta työtoiminnasta säädetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa. Tiivis yhteistyö kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen kesken on lain keskeinen merkitys. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001.)

Työ- ja elinkeinotoimisto ja kunnan sosiaalihuollon viranomaiset laativat asiakkaan kanssa aktivointisuunnitelma, johon perustuu kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen. Palvelukokonaisuudesta tehdään suunnitelma, joka kirjataan aktivointisuunnitelmaan. Huomioon otetaan asiakkaan henkilökohtainen tilanne, koska tämä määrittelee sen mitä palveluita hänelle tarjotaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö.)

Järjestämisvastuu on kunnilla. Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu henkilöille, jotka saavat työmarkkinatukea tai toimeentulotukea ja jotka eivät työ- ja toimintakykynsä takia voi ottaa osaa TE-hallinnon ensisijaisiin palveluihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö.)

Kuntouttava työtoimintaa toteutetaan asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan, joko osa- tai kokopäiväisesti, 1-4 päivänä viikossa, 3-24 kuukauden ajan. Sen tulee olla tavoitteellista niin, että asiakkaan elämänhallinta ja toimintakyky paranee, jotta hänen olisi mahdollista työllistyä, hakeutua koulutukseen tai osallistua TE-hallinnon työllistymistä edistäviin palveluihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö.)

4.3 Työkokeilu

Työkokeilu ei ole työsuhde, vaan siihen osallistuja tutustuu ammatteihin ja työympäristöön käytännössä. Työkokeilun aikana siihen osallistuva henkilö tekee työpaikalla työsuhteeseen yleisesti liittyviä töitä. Työkokeilun ajalta ei makseta palkkaa, vaan työkokeiluun osallistuva saa samaa etuutta kuin työttömänä ollessaan, useimmiten työttömyysetuutta ja kulukorvausta. Työkokeilussa voi näyttää osaamistaan työnantajalle ja samalla selvittää yhdessä TE-toimiston ja työnantajan kanssa, mitä tukea työelämään palatakseen tarvitsee. Työkokeilua voi järjestää yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, yhteisö (esim. kunta tai yhdistys), säätiö, valtion virastolaitos tai työpaja. Ohjaajana ja valvojana toimii työkokeilun järjestäjä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

4.4 Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksessa voi saada itselleen uuden ammatin tai uutta ammatillista osaamista opiskelemalla ammatillisen tutkinnon tai tutkinnonosia. Suurin osa oppisopimuskoulutukseen liittyvistä opinnoista järjestetään käytännön töissä työpaikalla. Tämän lisäksi opiskellaan teoretietoa. Oppisopimus perustuu määräaikaiseen työsopimukseen, ja sen ajan työnantaja maksaa opiskelijalle työ- tai virkaehtosopimuksen mukaisen palkan. Oppisopimuskoulutettavan ollessa työtön, voi työnantaja hakea palkkatukea TE-toimistosta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää työllistämisen vaikutusta yksilön elämään, terveyteen ja hyvinvointiin. Lisäksi selvitetään, mikä vaikutus työllistämällä on yksilön työllistymiseen. Tarkoituksena on tarkastella yksilön elämäntilannetta työllistymisjaksoa ennen, sen aikana ja sen jälkeen.

Tavoitteena on tuottaa tietoa työllistämisestä, niin että ennen kaikkea kolmannen sektorin järjestöt ja seurat saavat tietoa työllistämisen kokemuksista. Tarkoitus on myös tuottaa tietoa työllistämisen vaikuttavuudesta yksilötasolla sekä kartoittaa syitä siihen, miksi työllisyysjakso ei välttämättä johda avoimille työmarkkinoille.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Mikä on tukityöllistämisen merkitys yksilölle?
- Mikä vaikutus tukityöllistämisyksiköllä oli yksilön työllistymiseen jakson jälkeen?
- Miten yksilön tilanne jatkui työllistymisyksikön jälkeen?

Opinnäytetyön tarkoitus on saada konkreettisia case-tapauksia sekä tietoa työllistämisen erimuodoista Sykäys – hankkeen käyttöön. Selvitämme työllistämisen eri muotojen vaikutusta yksilön elämään ja näistä saatuja kokemuksia. Jatkossa seurat ja järjestöt saavat arvokasta tietoa muiden kokemuksista ja etenkin yksilön kannalta työn merkityksellisyydestä. Toisin sanoen työllistyminen yhteiskunnallisesti merkittävänä toimintana avautuu opinnäytetyön tutkimuksen myötä. Tietoa on tärkeää kerätä, koska se voi alentaa paikallisten järjestöjen ja yritysten kynnystä työllistää työttömiä työnhakijoita.

Teoriaosuuden materiaalien valintakriteereihin kuului ajankohtaisuus ja luotettavuus. Etsimme mahdollisimman ajankohtaisia lähteitä ja mahdollisuuksien mukaan todensimme saatua tietoa useasta paikasta. Opinnäytetyön aiheeseen liittyen löysimme esimerkiksi Ala-Uotilan, Jokelan & Kauhasen (2016) Työtön nuori – kirjallisuuskatsauksen työttömyyden syistä ja terveysvaikutuksista. Katsaus si-

sältää paljon samoja teemoja, mitä haluamme opinnäytetyössä nostaa esiin. Tämän takia se toimi suurena apuna, ikään kuin ohjenuorana teoriaosuutta koostessa.

6 Eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät näkökohdat

Tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää keskittyä haastattelun onnistumiseen ja huolelliseen aineiston analyysiin. Pyrimme muotoilemaan kvalitatiivisen kyselyn kysymykset mahdollisimman helposti ymmärrettävään muotoon sekä niin, etteivät ne ole johdatteluvia. Näin saadaan haastateltavan ääni kuuluviin. Meidän tulee olla puolueettomia, haastattelutilanteessa haastateltava toimii asiantuntijana.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella validiteetin avulla eli käytetty tutkimusmenetelmä mittaa sitä, mitä on tarkoituskin mitata (Tilastokeskus 2019.). Olennaisinta on kysymysten huolellinen asettelu ja kohderyhmän valinta. Opinnäytetyön eri toteutusvaiheiden selostaminen lisää tutkimuksen luotettavuutta, joten se on tehtävä huolellisesti. Teoriatieto kerätään luotettavista lähteistä ja kirjoitetaan helposti ymmärrettävään muotoon.

Tärkeää on myös kohderyhmän riittävä informointi haastattelun tarkoituksesta ja sen käytöstä. Haastattelu suoritetaan nimettömänä, tietoihin tulee sukupuoli, ikä sekä paikka missä tukityöllistymisjakso on suoritettu. Otamme valtuuden muotoilla asiasisällön niin, ettei niistä pysty tunnistamaan vastaajaa esim. kerrotuissa konkreettisista esimerkeistä sekä muutamme puhutun murteen yleiskieleksi. Ääninauhoja käytetään ainoastaan kirjaamisen helpottamiseen ja ne säilytetään opinnäytetyötä tekevien henkilöiden puhelimissa tai tableteissa salasanojen takana. Tallenteet ja litteroinnit poistetaan, kun opinnäytetyö on valmis eli vuoden 2020 loppuun mennessä. Tärkeää on huomioida salassapitovelvollisuus opinnäytetyöhön liittyen. Saatamme saada toimijoilta myös toissijaista tietoa, mikä ei liity aiheeseen, mutta tulee pitää salassa. Näillä toimenpiteillä varmistamme vastaajien anonymiteetin.

Haastateltavien kanssa vuorovaikutustilanteessa tulee toteutua ihmistä arvostava kohtaaminen. Jokainen on yksilö, jolla on omat kokemukset, arvomaailma ja

mielipiteet – niitä tulee kunnioittaa. Olemme haastateltavan kanssa samanvertaisia. Teemme selväksi, että tarvitsemme haastateltavaa tutkimuksen toteutumiseen ja lupaamme säilyttää materiaaleja häntä kunnioittavalla tavalla. Muun muassa näin pyrimme luomaan luotettavan yhteyden heidän kanssaan. Kaikki tapahtuva toiminta on haastateltavien puolelta vapaaehtoista, ja he voivat kieltäytyä missä tahansa vaiheessa osallistumisesta, kuten esimerkiksi johonkin kysymykseen vastaamisesta.

Opinnäytetyön toteutumisen kannalta riskinä on muun muassa se, ettemme löydä kohderyhmään kuuluvia haastateltavia. Itse haastattelutilanteen onnistumisessa on omat riskinsä. Haastattelu voi keskeytyä esimerkiksi tunneryöpyn tai sairaskohtauksen takia. Valmistaudumme haastatteluun riskit tiedostaen. Valitsemme haastattelupaikaksi neutraalin ympäristön. Valinta tehdään yhdessä haastateltavan kanssa ja toivomme hänelle kotikenttäetua. Haastattelu voidaan tehdä esimerkiksi hänen kotonaan, työpaikalla tai jonkun yhdistyksen tiloissa. Kiinnitämme huomiota istumisasetteluun, että se tapahtuu tasavertaisuuden nimissä. Haastattelun tuloksiin voi vaikuttaa haastateltavien epätotuudenmukainen vastaaminen. Tarkentavilla kysymyksillä ja varmentamisella (esim. kysymällä ymmärsinkö oikein) vähennämme vastausten tulkinnanvaraisuutta.

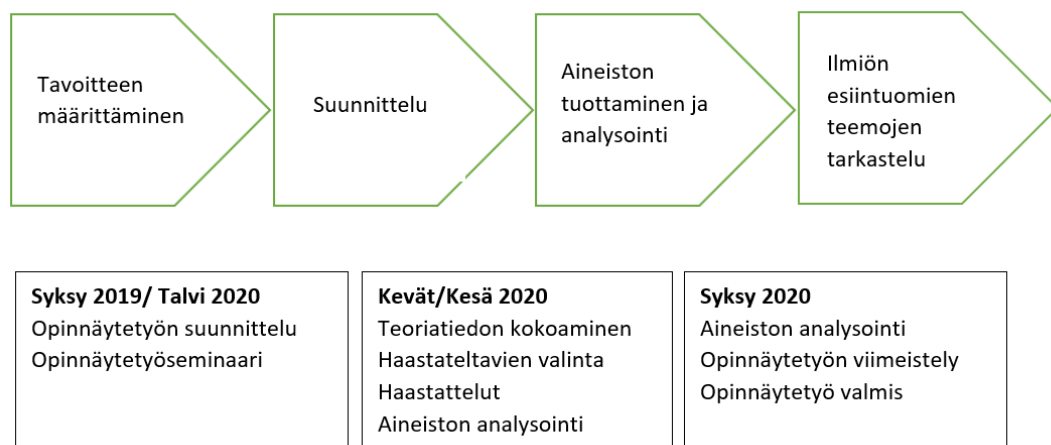
7 Tutkimuksen toteutus

Löysimme opinnäytetyön aiheen koulumme verkko-oppimisympäristö Moodlesta, opinnäytetyön aiheita -osiosta. Saimaan ammattikorkeakoululle aihe tuli koulun lehtorilta Sanna Leppäseltä, joka toimii hanketyöntekijänä Sykäys-hankkeessa. Aihe valikoitui sen kiinnostavuuden ja ajankohtaisuuden vuoksi. Nuoret aikuiset ovat myös kohderyhmä, jonka kanssa haluamme työskennellä tulevaisuudessa. Aihe valikoitui marraskuussa 2019, kun tapasimme Sanna Leppäsen ja Milla Reposen, joka toimii Sykäys-hankkeen projektipäällikkönä. Yhteistyökumppanina opinnäytetyölle toimii Sykäys-hanke.

Pyrimme valitsemaan teoriaosuuteen aiheita tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävän mukaisesti. Tarkoitus antaa lukijalle teoreettinen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä eli tässä opinnäytetyössä tieto työn merkityksestä, työttömyyden

seurauksista ja ratkaisuvaihtoehdoista. Nämä asiat vaikuttavat haastattelurungon luontiin pitäen haastattelun tutkittavan ilmiön ympärillä. Teoriaosuus työn merkityksestä kertoo, kuinka monimuotoinen se voi teemana olla sekä millaisia aiheita haastatteluista voi nousta esiin. Teoriaosuus nuorisotyöttömyydestä kertoo asian ajankohtaisuudesta ja kuinka se vaikuttaa yksilöön, kuin myös yhteiskuntaan. Teoriaosuus työllistymistä edistävästä palveluista antaa tietoa tukityömuodoista, missä haastateltavat ovat olleet ja ovat sen takia oleellista tietoa.

Tutkimusprosessi etenee pääosin lineaarisesti (Kuva 1). Ensin määritellään tavoite, sitten tulee suunnittelu, aineiston tuottaminen ja analysointi. Lopuksi tarkastelemme ilmiön esiintuomia teemoja (Salonen 2013.). Aluksi valitsimme tutkimusaiheen, mitä tutkimme. Tapasimme Sanna Leppäsen ja Milla Reposen, joiden kanssa täsmennettiin opinnäytetyön tarkoitusta. Tämän jälkeen tarkensimme näkökulmia, tavoitteita ja tutkimuskysymyksiä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kuva 1: Opinnäytetyön aikataulu

Valitsimme laadullisen tutkimusmenetelmän, koska tarkoitus on tuottaa tietoa yksilön subjektiivisesta kokemuksesta. Empiirisessä eli kokemuspäisessä tutkimuksessa toiminnan lähtökohtana on konkreettinen ja kerätty tutkimusaineisto. Jokainen tapaus on ainutlaatuinen ja me tutkijoina otamme tämän huomioon haastattelussa olemalla aktiivinen osallistuja, joka motivoi ja esittää tarkentavia kysymyksiä. Haluamme saada tietoa asian liittyvistä syy - seuraussuhteista ja se onnistuu ainoastaan haastatteleamalla kohderyhmään kuuluvia tarkkaan valittuja

yksilöitä. Hankkimalla kokonaisvaltaista tietoa voidaan ymmärtää ilmiötä entistä syvällisemmin. (Metsämuuronen 2016, 88-91.)

Haastateltavia saimme yhteensä kahdeksan kappaletta, kahdella oli kokemusta kuntouttavasta työtoiminnasta, kahdella palkkatuetusta työstä, kolmella työkokeilusta ja yhdellä oppisopimuskoulutuksesta. Haastateltavat löydettiin viidakkorummun avulla, ainoina kriteereinä olivat ikä ja se, että on osallistunut työllistämiskampanialle.

Haastattelumuodoksi valitsimme avoimen yksilöhaastattelun, koska kokemukset vaihtelevat paljon ja haastateltavia on melko vähän. Haastattelu on luonteeltaan melko lähellä keskustelua, eikä haastattelija välttämättä ohjaile sitä. Materiaalia tulee todennäköisesti runsaasti ja sen takia haastateltavien määrä on pieni. Haastattelut on tarkoitus nauhoittaa äänitteinä, näin kerronnasta tulee vapaamuotoisempaa. Ennen kuin aineistoa pystyy analysoimaan, se on kirjoitettava puhtaaksi eli litteroitava. (Metsämuuronen 2016, 115, 122.)

Toteutamme aineistolähtöisen analyysin, jonka tarkoituksena on saada vastaus tutkimustehtävään yhdistelemällä käsitteitä. Tämä on kolmivaiheinen prosessi. Ensin tapahtuu alkuperäisdatan pelkistäminen eli redusointi. Siinä tutkimukselle asiaankuulumaton data karsitaan pois sekä etsitään ilmaisia, jotka kuvaavat tutkimustehtävää. Ilmaisut pelkistetään ja listataan. Tämän jälkeen seuraa aineiston ryhmittely eli klusterointi. Listatut ilmaiset käydään perinpohjaisesti läpi ja niistä pyritään etsimään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Käsitteet, jotka kuvaavat samaa ilmiötä ryhmitellään ja yhdistetään alaluokiksi. Alaluokat nimetään käsitteellä, joka kuvaa luokan sisältöä. Sitten tapahtuu aineiston käsitteellistäminen eli abstrahointi, jossa puretaan osiin tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja sen perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Tutkijan on pyrittävä ymmärtämään tutkittavien näkökulma ja tutkittavan asian merkitys heille. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123-127.)

8 Tutkimukset tulokset

Aineistomme sisälsi kahdeksan työllistämisjaksolle osallistuneen yksilöhaastattelut. Haastatelluista kahdella oli kokemusta kuntouttavasta työtoiminnasta, kahdella palkkatuetusta työstä, kolmella työkokeilusta ja yhdellä oppisopimuskoulutuksesta.

8.1 Tilanne ennen tukityöjaksoa

Ennen tukityöjaksoa suurin osa haastateltavista oli työttömiä työnhakijoita, ja he kokivat tekemisen ja motivaation puutetta.

” Silloin kun on ollu töissä oon ollut paljon aktiivisempi ja jaksanu tehdä eri asioita. Siinä on ollu sellanen tietty laiskuus, kun on ollu työttömänä. Ei ehkä jaksa tiettyihin asioihin panostaa niin paljon. ”

Useat olivatkin olleet jo pidempään työttöminä ja heillä oli ollut aikaa miettiä tulevaa. Osa taas halusi kouluttautua uudestaan tai muuten vaan vaihtaa alaa. Työttömänä olemisen kerrottiin passivoivan ja olevan tylsää. Elämä tuntui yhden haastatellun mukaan sisällöttömältä. Tukityöhön hakeutumiseen syyksi haastateltavat nostivatkin esiin tulevaisuuden ajattelun, terveydentilan ja kokeilunhalun.

8.2 Tukityöpaikan valinta

Tukityöpaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä nousi esiin monia. Suurin vaikuttaja kuitenkin oli aikaisempi kokemus yrityksestä. Moni tukityöhön hakeutunut tunsu yrityksen entuudestaan mm. koulun työharjoittelun tai kesätyön puolesta. Osa sai tiedon paikasta TE-palveluiden kautta. Valintaan vaikuttavia yksilöllisiä tekijöitä olivat oma kokeilunhalu ja mielenkiinto. Osa myös halusi varmuuden omasta alasta ennen opintoja.

”Miun piti uudestaan kouluttautua ja sit tota hakeuduin ite, etin sen työkokeilupaikan. Minä olin menos ammattikorkeakouluu ni varmistaa sit et se ala on niiku varmasti mitä minä haluan lähtee tekemää.”

8.3 Odotukset

Monella oli myös odotuksia jakson suhteen. Haastateltavat toivoivat yksilötasolla tekemistä päiviinsä ja tämän myötä arkirutiinin muodostumista sekä työelämätaitojen karttumista. Tulevaisuuden kannalta he näkivät tukityöjakson mahdollisuutena työllistyä ja oppia uutta.

”Se oli varmaan se ensisijainen odotus oli semmonen työelämään tutustuminen. Epäsuorasti sieltä luvattiin myös niiku palkkatöitä ja se palkan kiilto silmissä oli ehkä se myös se semmonen odotus.”

Itse tukityöpaikassa haastateltavat toivoivat olevansa tasavertaisia työyhteisössä muun henkilökunnan kanssa. Osalle haastatelluista odotukset ja käytäntö eivät kuitenkaan kohdanneet. Yksi haastatelluista tunsi, että häntä katsottiin alaspäin ja, että hän sai suorittaakseen ”kaikki paskaduunit”. Yhden haastateltavan usko tukityöllistämiseen horjui ja hän sanoi tästedes hakeutuvansa töihin normaaleja reittejä pitkin.

8.4 Motivaatio

Motivaatio ajoi haastateltavia eteenpäin tukityöjakson aikana. Suurimmiksi motivaattoreiksi nousivat oikeat työtehtävät, vastuun saaminen ja uuden oppiminen. Moni koki tärkeäksi, että tekemällään työllä on tarkoitus ja, että se on mielekästä. Työstä tulee saada jotain muutakin kuin palkka. Jokainen oli kuitenkin valmis tekemään töitä palkkansa eteen ja tämä johti tunteeseen, että on palkkansa ansainnut. Kannustava työyhteisö ja mahdollisuus työllistyä koettiin myös motivoivina tekijöinä.

” Ehkä se et noi on kuitenkin nuoria, sit kene kans työskentelee ni ehkä sit sellai jos voi olla jonkunnäköne positiivine vaikutus niitte elämää. ”

” Motivoi totta kai myös se, että on perheenisäystä tehtynä. Minulle on opetettu, että mies työ leivän taloon. En pelkää tehdä töitä, lappaan vaikka paskaa jos siitä maksetaan. ”

8.5 Elämänhallinta

Elämänhallinta parani haastateltavilla tukityöjakson myötä. He nostivat esiin arkirytmien muodostumisen ja sen positiiviset vaikutukset elämässään. Arkirytmien

muodostuminen kannusti terveellisempiin elämäntapoihin levon ja jaksamisen lisääntyessä. Moni jaksoi panostaa enemmän ruokavalioonsa ja perhesuhteisiinsa. He kokivat mielen ja kehon toimivan paremmin, koska niitä pääsi käyttämään.

” Arkirytmii, koska jos pidemmät vapaat tai sairaslomat alkavat maistua jossain kohtaa puulta. On aikaa kauheasti, muttei jaksa tehdä mitään. Sitten ku, on se arkirytmii, niin on työaika- ja vapaa-aika. Tuntuu, että päivän aikana saa paljon enemmän tehdyksi, vaikka aikaa on vähemmän. ”

Yksi haastateltava kuitenkin koki työkokeilujakson raskaaksi. Työkokeilu oli haastateltavalle ensimmäinen varsinainen kokemus työelämästä eikä hän osannut arvioida jaksamistaan oikein. Työkokeilun jatkuessa tilanne kuitenkin helpottui, kun hän pääsi arkirytmiiin paremmin kiinni.

”no arkirutiinit jäi aika pahasti miinuspuolelle tai silleen, että se työ oli siinä vaiheessa prioriteetti niin sitten kaikki aika ja energia meni siihen työhön. Siinä mielessä se häytti sitä elämänhallintaa. Mut sitten toisaalta siinä oppi orientoitumaan siihen semmoseen niiku työssä toimimiseen, siihen semmoseen niiku kellosoittoon heräämiseen ja siis semmoseen, että mitkä asiat pitää hoitaa pois alta.”

8.6 Talous

Talouteen tukityöjakso vaikutti haastateltavien mukaan pääosin positiivisesti. Tulot eivät välttämättä nousseet paljon, mutta nousivat kuitenkin. Työstä saatu palkka koettiin riittäväksi tehtyyn työhön nähden. Rahan koettiin tuovan valinnan vapautta ja vakautta elämään. Positiivisina lieveilmiöinä nousivat esiin velkaantumisen väheneminen ja vapaus. Moni haastateltava koki voimaantumista siitä, että kykeni itsenäisesti hoitamaan talousasiansa.

” Hyvähän se siltä kantilta oli. Sitten oli varaa tehdä lasten kanssa enemmän asioita. Talous oli silleen kondiksessa, että laskut sai maksettua ajoissa. Ei tarvinnut elää missään veloissa niin sanotusti. ”

8.7 Psyykkiset ja fyysiset vaikutukset

Tukityöllistyminen on vaikuttanut haastateltavien elämään laaja-alaisesti. Moni koki itsetuntonsa ja itseluottamuksensa kohonneen, koska on päässyt toteuttamaan itseään ja saanut arvostusta tekemästään työstä. Tukityöjakso toimi myös ennaltaehkäisyä ongelmien muodostumiselle. Se vähensi haastateltavien päihitteiden käyttöä, velkaantumista ja loi taloudellista turvaa koko perheelle. Moni haastateltava kertoo myös läheistensä hakeutuneen samankaltaisiin palveluihin heidän positiivisten kokemustensa myötä. Tukityöjakso ravisteli haastateltavia myös pohtimaan tulevaisuuttaan ja antoi heille toivoa. Moni koki oppineensa uusia asioita ennen kaikkea työelämätaitojen saralta. Haastattelujen perusteella nämä voidaan luokitella neljään eri osaan: oman asenteen säätely, motivaatio ja priorisointi, vuorovaikutustaidot ja opittu ammattitaito.

” Sosiaaliset taidot kehittyivät paljon. Tai onhan ne siellä ollut, mutta nyt ne kaivettiin esiin. Tietyntyylinen ujous on hävinnyt. Ja sitten erilaisia työtehtäviä ja tilanteita paljon. Jokainen päivän on erilainen. Itsensä henkinen kehitys oli ehkä niin kun suurin, mitä sitä kautta sain. Henkinen kasvu on tietty kanssa. Opin ottamaan palautteen vastaan, ettei se ole henkilökohtaista. ”

Tukityöllistymisjakso myös kuormitti henkisesti joitakin haastateltavia. Tiukka työtahti, liian suuret vaatimukset itseään kohtaan ja tuen puute aiheuttivat pidempiaikaisia ongelmia.

”Siihen nähden että ei ollu niitä arkirutiineja ollenkaan nii se oli aika, aika hyvin säily se fyysinen toimintakyky, mutta se psyykinen puoli meni aika paljon huonommaksi just ehkä semmosen ylisuorittamisen ja täydellisyydentavoittelun takia ja sen takia, että ne omat rajat jäi vetämättä. Sen työharjottelun jälkeen oli aika pitkä semmonen burn out -jakso muutaman kuukauden. Ja itseasiassa siitä asti on ollu niikun nukahtamisvaikeuksia, että se on vaikuttanut kyllä ja vielä nytkin vaikuttaa arkielämään ja siihen nukahtamiseen se burn out mikä silloin tuli.”

8.8 Työtukijakson anti

Työllistymisen suhteen tukityöjaksolla on ollut haastateltavien elämään yksilölliset vaikutukset. Hyväksi asiaksi koettiin työkokemus ja merkintä ansioluetteloon, joka voi vaikuttaa työpaikan saantiin positiivisesti tulevaisuudessa. Haastavaksi koettiin saada jalkaa oven väliin avoimille työmarkkinoille. Haastattelun tulokset

osoittavat, että tukityöllistyminen madalsi kynnystä palkata uusia työntekijöitä jossain määrin. Se antoi työnhakijoille toivoa sekä auttoi yrityksiä kartoittamaan potentiaalisia työntekijöitä. Osa haastateltavista on edelleen tukityöpaikoissaan töissä, ja osa on saanut sieltä jopa vakituisen työpaikan tai mahdollisuuden kouluttautua.

” Jos en olisi sinne pääsyt niin minusta ei todennäköisesti olisi minkään tekijäksi enää. Kun pääsin tuohon, niin se laittoi minut taas yrittämään. Niin kun entistä vahvemmin sitä hommaa, eteenpäin viemään. ”

Jokainen haastateltava kokee tukityöllistymisen olevan hyödyllinen asia. Se antaa heidän mukaansa mahdollisuuden kokeilla ja oppia uutta. Esiin nousi, kuinka tukityöllistyminen toimii aktivoijana niin yksilöille kuin yrityksille ja se voi toimia pohjana työelämän aloittamiselle tai jatkamiselle.

” Se anto semmosen pohjan ehkä kaikelle muulle työnteolle mitä on sen jälkeen ollut ja mitä on tehnyt. ”

8.9 Avaimet tukityöjakson onnistumiseen

Selvitimme tutkimuksen aikana mitkä asiat haastateltavat kokevat tärkeiksi, jotta tukityöjakso onnistuu. Hyviksi asioiksi koettiin riittävät resurssit ja kannustava työyhteisö. Esimiehen johtajuustaidot koettiin myös olevan oleellisessa asemassa. Riittävä tuki ja ohjaus sekä esimiehen, että TE-palvelujen puolesta koettiin tärkeäksi. Tiedonvälitys TE-palveluiden ja tukityöpaikan välillä koettiin olevan avainasemassa, jotta tukityöjakso onnistuu moitteetta sekä se madaltaa keskeytysten riskiä. Monet haastatelluista kuitenkin toteavat, että TE-palvelut ovat vaikeasti tavoitettavissa.

” Näkisin, että ympäristön tulee olla työnantajan puolelta kannustava. Homma lähtee sitten. Jos mokailee vähän niin ei mitään, seuraavalla kerralla onnistuu paremmin. ”

8.10 Työn merkitys

Työssä tärkeintä haastateltavien mielestä on työn mielekkyys ja toimivan työyhteisö. Hyvä työilmapiiri ja työkaverit auttavat jaksamaan rankassakin työssä.

Apua tulee saada tarvittaessa ja mahdollisuus kouluttautua koetaan merkittävänä. Osa toivoo olevansa tasa-arvoisessa asemassa kaikkiin työntekijöihin nähden. Palkka motivoi, mutta jää osalla haastateltavista toissijaiseen asemaan työn merkittävyyden rinnalla.

” Ehkä se, että siitä maksetaan. Ettei tartte ilmaiseksi siellä pyöriä. Ja tietty työympäristö ja työkaverit siellä. Silleen työympäristö, että jos siellä ei tule toimeen kenenkään kanssa, niin ei siellä viitsi käydä. ”

9 Yhteenveto

Opinnäytetyössä selvitimme miten työllistäminen vaikuttaa yksilön elämään, terveyteen ja hyvinvointiin. Lisäksi halusimme kartoittaa mikä vaikutus työllistymisjaksolla oli yksilön työllistymiseen avoimilla työmarkkinoilla. Tutkimuksena opinnäytetyö vastasi tutkimuskysymyksiimme. Kysymyksillä haimme vastauksia tukityöllistymisen merkitykseen, vaikutuksesta työllistymiseen sekä tilanteeseen työllistymisjakson jälkeen.

Tukityöjakson merkitys vaihteli yksilöittäin, mutta kokonaisuudessaan se tuki jokaisen haasteltavan autonomiaa eli itsemääräämisoikeutta. He saivat enemmän valinnan vapautta omassa elämässään ja kokivat kykenevänsä vaikuttamaan siihen paremmin. Vaikuttaviksi tekijöiksi nousivat motivaation lisääntyminen, uuden oppiminen, usko tulevaan sekä elämänhallinnan ja terveyden parantuminen.

Omien voimavarojen ja vahvuuksien löytäminen vaikutti positiivisesti jokaisen haasteltavan elämään. Moni koki itsetuntonsa ja itseluottamuksensa kohonneen, koska on päässyt toteuttamaan itseään ja saanut arvostusta tekemästään työstä. Tukityöjakso toimi myös ennaltaehkäisyinä ongelmien muodostumiselle. Se vähensi haastateltavien päihteiden käyttöä, velkaantumista ja loi taloudellista turvaa koko perheelle. Se lisäsi myös motivaatiota ja jaksamista työssä. Suurimmiksi motivaattoreiksi nousivat oikeat työtehtävät, vastuun saaminen ja uuden oppiminen. Moni koki tärkeäksi, että tekemällään työllä on tarkoitus ja että se on mielekästä. Kannustava työyhteisö ja mahdollisuus työllistyä koettiin myös motivoivina tekijöinä.

Jokainen haastateltava nosti esiin työelämätaidot, arkirutiinin ja taloudellisen tilanteen. Nämä koettiin arvokkaiksi nimenomaan tulevaa työrintamaa ajatellen. Arkirytmien muodostuminen kannusti terveellisempiin elämäntapoihin levon ja jaksamisen lisääntyessä. Moni jaksoi panostaa enemmän ruokavalioonsa ja perhe-suhteisiinsa. He kokivat mielen ja kehon toimivan paremmin, koska niitä pääsi käyttämään. Rahan koettiin tuovat valinnan vapautta ja vakautta elämään. Positiivisina lieveilmiöinä nousivat esiin velkaantumisen väheneminen ja vapaus. Moni haastateltava koki voimaantumista siitä, että kykeni itsenäisesti hoitamaan talousasiansa.

Työkokemus ja merkintä ansioluetteloon koettiin asioiksi, jotka voivat vaikuttaa työpaikan saantiin positiivisesti tulevaisuudessa. Haastavaksi koettiin saada jalkaa oven väliin avoimille työmarkkinoille. Haastattelun tulokset osoittavat, että tukityöllistyminen madalsi kynnystä palkata uusia työntekijöitä jossain määrin. Se antoi työnhakijoille toivoa sekä auttoi yrityksiä kartoittamaan potentiaalisia työntekijöitä.

10 Pohdinta

Tukityöllistäminen vaikuttaa niin yksilöön kuin yhteiskuntaan. Sen tarkoituksena ja tavoitteena on työkokemuksen lisääminen, työmarkkinavalmiuksien parantaminen tai koulutukseen pääseminen. Yksilötasolla tutkimuksen tulokset osoittivat, että tukityöllistäminen lisää siihen osallistuvien henkilöiden toimintakykyä. Se tukee moniulotteisesti itsenäistä elämää ja parempaa kykyä suoriutua arjesta. Haastateltavat ovat tukityöllistämisen kautta voimaantuneet, löytäneet osaamisensa ja omanarvontuntonsa ja kyenneet vastuulliseen työhön.

Useat nuoret ja pitkäaikaistyöttömät tarvitsevat työllistyäkseen yhteiskunnan tukea ja niin sanottuja välityömarkkinoita. Työllistämistoimien avulla työttömän työkyky ja into tehdä töitä säilyvät. Se tekee myös elämästä mielekäästä.

Tukityöllistäminen lisää yksilön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kuumumisen tunne yhteisöön ja yhteiskuntaan, siihen osallistumiseen ja osallisena olemiseen ovat osallisuuden kokemuksia. Vaikuttaminen itseään ja sekä ympä-

ristöään koskeviin asioihin sekä vastuun saaminen ja kantaminen ovat osallisuuden elementtejä. Johtopäätöksenä tukityöllistäminen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti yhteiskunnan hyvinvointiin ja terveyteen, mihin osallisuus on positiivisesti vaikuttava tekijä.

Työllä, koulutuksella ja työmarkkina-asemalla on vaikutusta ihmisten hyvinvointiin. Matalasti koulutetut ja työttömät ovat usein terveydeltään huonommassa tilassa ja käyttävät enemmän päihteitä kuin korkeammassa sosiaalisessa asemassa olevat. Nuorten koulutustason nostaminen onkin avainasemassa työllistymisen kannalta, sillä nyky maailmassa pelkällä peruskoulupohjalla on vaikea työllistyä. Tähän onkin tulossa muutos, oppivelvollisuuden laajentaminen on kirjattu hallitusohjelmaan. Sen tavoitteena on, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen. Samalla muutetaan toisen asteen opinnot maksuttomiksi, joka tarkoittaa sitä, että oppimateriaalit, tietokoneet ja koulumatkat rahoitetaan julkisin varoin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020) Tämä lisää kaikkien mahdollisuuksia opiskella itselleen ammatti. Mielestämme tässä ollaan menossa oikeaan suuntaan, sillä jokainen ansaitsee tasa-arvoisen mahdollisuuden pyrkiä kohti haluamaansa tulevaisuutta.

Opinnäytetyön tekeminen oli raskas, mutta antoisa kokemus. Se opetti tekijöilleen aikataulutuksesta, priorisoinnista, projektimaisesta työskentelystä ja työn suunnittelusta. Aikataulutaminen piti opinnäytetyön aikataulussa ja auttoi suunnitteluvaiheessa projektin jaksottamisessa. Näin pystyimme suunnittelemaan työntekoa ja jakamaan vastuualueita.

Opinnäytetyön tekeminen vaati sitkeyttä ja motivaatiota. Oman haasteensa toi vallitseva korona-aika, joka vaati paljon uuden opettelua ja joustoa monessa tilanteessa. Jaetut kokemukset ja vertaistuki kanssa opiskelijoilta oli arvokkaassa asemassa. Tieto siitä, että moni muukin kamppailee samojen asioiden kanssa, auttoi jaksamaan.

Mielestämme jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tutkia enemmän tukityöllistämisen psyykkisiä vaikutuksia. Opinnäytetyön tulokset osoittivat, että tukityöllistäminen nostaa yksilön stressitasoa ainakin hetkellisesti. Tukityöllistäminen voi

olla suuri elämäntilanteen muutos ja vaikuttaa merkittävästi henkilön omien resurssien käyttöön. Kiinnostavaa olisi selvittää miten yksilön resurssit riittävät elämää muuttavassa tilanteessa ja miten se vaikuttaa elämään ja hyvinvointiin juuri tukityöllistymisen kannalta.

Lähteet

Aho, S., Jokinen, E., Järnefelt, N., Kaakinen, M., Kivimäki, R., Korkeamäki, J., Mertala, S., Mäkiaho, A., Parkkinen, M., Pitkänen, S., Shemeikka, R., Terävä, K., Vuorento, M. 2017. Työurien jatkaminen vaatii yhteisöllisyyttä ja yhteistoiminnallisuutta. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 38/2017. https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/3866814/38_Ty%C3%B6urien+jatkamine.n+vaatii+yhteis%C3%B6llisyytt%C3%A4+ja+yhteistoiminnalli.suutta/97dd63f0-4851-4b27-b965-16c15e8235e3?version=1.0 Luettu 17.08.2020

Alasalmi, J. Alimov, N. Ansala, L. Busk, H. Huhtala, V. Kekäläinen, A. Keskinen, P. Ruuskanen, O & Vuori, L. 2019. Työttömyyden laajat kustannukset yhteiskunnalle.

Ala-Uotila, I. Jokela, H & Kauhanen, A. 2016. TYÖTÖN NUORI. Kirjallisuuskatsaus työttömyyden syistä ja terveysvaikutuksista.

Aluehallintovirasto. 2020. Etsivä nuorisotyö. <https://www.avi.fi/web/avi/etsiva-nuorisotyö> Luettu 31.10.2020

Etelä-Karjalan liikunta ja urheilu Ry. SYKÄYS – hanke. <https://www.eklu.fi/palvelut/seuratoiminta/sykays-hanke/>. Luettu 22.11.2019.

Euroopan komissio. Työllisyys, sosiaaliasiat ja osallisuus. Nuorisotakuu. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=fi>. Luettu 5.12.2019.

Finlex. 2019. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>. Luettu 4.12.2019.

Finlex. 2020. Nuorisolaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285> Luettu 31.10.2020

Goman, J., Hietala, R., Hilpinen, M., Kankkonen, H., Kiesi, J., Kjälman, I-O., Niinistö-Sivuranta, S., Nykänen, S., Pantsar, T., Piilonen, H., Raudasoja, A., Rumpu, M., Siippainen, M., Toni, A. & Vuorinen, R. 2020. Vaihtoehtoja, valintoja ja uusia alkua. Julkaisut 6:2020. https://karvi.fi/app/uploads/2020/02/KARVI_0620.pdf

Ihmisoikeusliitto. 2020. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>. Luettu 27.5.2020.

livonen, E., Vastamäki, J. 2020. Lukijalta: Koronakriisi uhkaa heikentää nuorten työelämään pääsyä. <https://esaimaa.fi/mielipide/lukijalta/cb7b4c2d-eff3-41c8-9f47-ac8c1b944646> Luettu 18.08.2020

International Labour Organization. 2020. Raportti. Youth & COVID-19: Impacts on jobs, education, rights and mental well-being. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_753026.pdf Luettu 10.08.2020

Isola, A-M, Keto-Tokoi, Kukkonen, M., A., Leemann L., Puromäki, H., Valtari, S. 2018. Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi - Kyselytutkimuksen tuloksia. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136551/URN_ISBN_978-952-343-119-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 28.01.2020.

Kari, T. & Mikkola, K. 2012. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus pitkäaikaistyöttömien terveyteen ja terveystalouteen. Laurea-ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/47327/OpinnaytetyoKariMikkola.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>.

Laki24.fi. 2020. Oikeus työhön: Perustuslaki määrää oikeudesta työhön. <https://www.laki24.fi/ihpe-perusoikeudet-oikeustyohon/> Luettu 01.06.2020

Metsämuuronen, J (toim.). 2016. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. s.88-91, 115, 122.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Nuorten aikuisten osaamisohjelma jatkuu - 10 miljoonaa euroa lisärahaa. https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/nuorten-aikuisten-osaamisohjelma-jatkuu-10-miljoonaa-euroa-lisarahaa. Luettu 5.12.2019.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020. Oppivelvollisuus laajenee elokuussa 2021 – edellytyksiä nuorten oppimiseen ja hyvinvointiin parannetaan, työllisyysastetta nostetaan. <https://minedu.fi/-/oppivelvollisuus-laajenee-elokuussa-2021-edellytyksia-nuorten-oppimiseen-ja-hyvinvointiin-parannetaan-tyollisyysastetta-nostetaan> Luettu 10.11.2020

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2.html>.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Kuntouttava työtoiminta. <https://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta>. Luettu 4.12.2019.

Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2019. Työikäiset. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys/eri-arvoisuus/elamankulku/tyoikaiset>. Luettu 4.12.2019.

Tilastokeskus. 2020. Työtön. <https://www.stat.fi/meta/kas/tyoton.html#tab3> Luettu 31.10.2020

Tilastokeskus. 2019. Validiteetti. <https://www.stat.fi/meta/kas/validiteetti.html>. Luettu 14.11.2019.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. s. 123-127.

Turun kaupunki. Perhe- ja sosiaalipalvelut. Tukityöllistyminen. <https://www.turku.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/tyo-ja-toimeentulo/tukityollistyminen>. Luettu 4.12.2019.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019. Oppisopimuskoulutus. https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/ammatinvalinta_koulutus/oppisopimuskoulutus/index.html Luettu 4.12.2019.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019. Palkkatuki. https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonantajalle/loyda_tyontekija/tukea_rekrytointiin/palkkatuki/index.html. Luettu 4.12.2019.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019. Työkokeilun kautta työmarkkinoille. https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/tyokokeilu/index.html. Luettu 4.12.2019.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2020. Työllisyyskatsaus. Kesäkuu 2020. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162366/TKAT_Kes%C3%A4_2020.pdf Luettu 18.08.2020

Työttömyysturvalaki 1290/2002. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290>.

Valtioneuvosto. 2020. Hallitusohjelma. Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi. <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/osaamisen-sivistyksen-ja-innovaatioiden-suomi> Luettu 31.10.2020

Valtioneuvoston tiedepaneeli. 2020. COVID-19-kriisin haitallisten vaikutusten ehkäiseminen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. https://tietokayttoon.fi/documents/10616/21411573/VNK_Tiedepaneelin_raportti_200601.pdf/b3c837ba-02a1-693b-ccf5-fbdada481c01/VNK_Tiedepaneelin_raportti_200601.pdf Luettu 10.08.2020

Liitteet

Liite 1

Saatekirje

Hyvinvointiyksikkö

Saatekirje

Hei,

opiskelemme LAB-ammattikorkeakoulussa sosionomin tutkintoon johtavassa koulutuksessa sosiaali- ja terveystieteillä. Teemme opinnäytetyönä tutkimuksen erilaisten tukityöllistämismuotojen vaikutuksesta yksilön elämään, hyvinvointiin ja terveyteen. Haluamme selvittää, mikä vaikutus työllisyysjaksolla on yksilön työllistymiseen myöhemmin. Ideana on katsoa yksilön elämää työllistymisjaksoa ennen, sen aikana ja jälkeen.

Meille aihe on tärkeä, sillä positiiviset kokemukset tukityöllistamisestä voivat rohkaista työttömiä hakemaan itse vastaaviin palveluihin. Omalta osaltamme haluamme mahdollistaa erilaiset työllisyyspolut helpommin saavutettaviksi. Tämän myötä toivomme tutkimuksesta olevan hyötyä myös työttömille työnhakijoille.

Teemme opinnäytetyön Sykäys – hankkeelle. Hankkeen tavoitteena on saada työttömiä työnhakijoita työllistymään yhdistyksiin ja yrityksiin. Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa tietoa työllistämistä, niin että ennen kaikkea kolmannen sektorin järjestöt ja seurat saavat tietoa työllistämisen kokemuksista. Tarkoitus on myös tuottaa tietoa työllistämisen vaikutuksesta yksilöön sekä kartoittaa syitä siihen, miksi työllisyysjakso ei aina johdakaan työllistymiseen.

Keräämme materiaalia opinnäytetyöhön haastattelujen avulla. Haastattelu kestää noin tunnin ja ajankohta sovitaan yhdessä haastateltavan kanssa. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa. Haastattelu suoritetaan nimettömänä, tietoihin tulee sukupuoli, ikä sekä paikka missä tukityöllistymisjakso on suoritettu. Asiasisältö muotoillaan niin, ettei siitä pysty tunnistamaan vastaajaa.

Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin lisäkysymyksiin!

Ystävällisin terveisin

Liisi Juuti, liisi.juuti@student.lab.fi, Sosionomiopiskelija
Anniina Repo, a-repo@student.lab.fi, Sosionomiopiskelija

Hyvinvointiyksikkö

Suostumus

Onko työ parasta sosiaaliturvaa?

Työttömien kokemuksia tukityöllistämisestä

LiisiJuuti ja Anniina Repo

Olen saanut riittävästi tietoa kyseisestä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset. Tiedän, että minulla on mahdollisuus keskeyttää osallistumiseni tahansa vaiheessa ilman että se vaikuttaa saamaani hoitoon tai kuntoutukseen.

Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Lisäksi annan suostumukseni henkilötietojeni keräämiseen opinnäytetyöhön laadinnassa syntyvään tutkimusrekisteriin. Minua on informoitu henkilötietojen käsittelystä tutkimuksen yhteydessä.

Aika ja paikka

Asiakas/potilas

Alaikäisen huoltajan allekirjoitus

Opiskelija/opiskelijat

OPINNÄYTETYÖTÄ KOSKEVA**TIETOSUOJAILMOITUS****EU:n yleinen tietosuoja-asetus****(2016/679)****artiklat 13 ja 14****Laatimispäivämäärä:****Mitä tarkoitusta varten henkilötietoja kerätään?**

Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää työllistämisen vaikutusta yksilön elämään, terveyteen ja hyvinvointiin. Lisäksi selvitetään, mikä vaikutus työllistämällä on yksilön työllistymiseen. Ideana on katsoa yksilön elämää työllistymisjaksoa ennen, sen aikana ja jälkeen.

Tavoitteena on tuottaa tietoa työllistämisestä, niin että ennen kaikkea kolmannen sektorin järjestöt ja seurat saavat tietoa työllistämisen kokemuksista. Tarkoitus on myös tuottaa tietoa työllistämisen vaikuttavuudesta yksilötasolla sekä kartoittaa syitä siihen, miksi työllisyysjakso ei johda työllistymiseen.

Mitä tietoja keräämme?

Haastattelu suoritetaan nimettömänä, tietoihin tulee sukupuoli, ikä sekä paikka missä tukityöllistymisjakso jakso on suoritettu.

Millä perusteella keräämme tietoja?

Rekisteröidyn suostumus. Henkilötietoja saa käsitellä, mikäli rekisteröity on antanut vapaaehtoisen tietoisensa suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn. Tämän perusteella ei voi katsoa täyttyvän tilanteessa, jossa suostumus henkilötietojen käsittelyyn on osana laajempaa sopimusta. Suostumuspyynnön täytyykin olla selkeästi erillään näistä.

Mistä kaikkialta henkilötietoja keräämme / Tietolähteet

Henkilötietoja keräämme haastateltavalta itseltään

Kenelle tietoja siirretään?

Henkilötietoja ei luovuteta opinnäytetyön laatijoiden lisäksi kenellekään.

Minne tietoja siirretään?

Kerättyjä henkilötietoja ei siirretä EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Kerättyjen tietojen turvallinen säilyttäminen

Opinnäytetyön laatijoita on ohjeistettu salassapitovelvollisuudesta koskien opinnäytetyön laatimisen yhteydessä kerätyistä tiedoista.

Haastattelu suoritetaan nimettömänä, tietoihin tulee sukupuoli, ikä sekä paikka missä tukityöllistymisjakso jakso on suoritettu. Otamme valtuuden muotoilla asiassällön niin, ettei niistä pysty tunnistamaan vastaajaa esim. kerrotuissa konkreettisista esimerkeistä sekä muutamme puhutun murteen yleiskieleksi. Ääninauhoja käytetään ainoastaan kirjaamisen helpottamiseen ja ne säilytetään opinnäytetyötä tekevien henkilöiden puhelimissa salasanojen takana. Tallenteet ja litteroinnit poistetaan opinnäytetyön valmistuttua eli vuoden 2020 loppuun mennessä. Tärkeää on huomioida salassapitovelvollisuus opinnäytetyöhön liittyen. Saatamme saada toimijoilta myös toissijaista tietoa, mikä ei liity aiheeseen, mutta tulee pitää salassa.

Kuinka kauan kerättyä aineistoa säilytetään?

Ääninauhoja käytetään ainoastaan kirjaamisen helpottamiseen ja ne säilytetään opinnäytetyötä tekevien henkilöiden puhelimissa tai tableteissa salasanojen takana. Litteroinnit sekä tallenteet poistetaan opinnäytetyön valmistuttua eli vuoden 2020 loppuun mennessä.

Millaista päätöksentekoa?

Aineistoa käsiteltäessä ei tapahdu automaattista päätöksentekoa.

Oikeutesi / Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa antamansa suostumus, milloin henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Tutkimuksen keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoja.

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietolainsäädäntöä.

Rekisteröidyllä on seuraavat EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset oikeudet:

- a) Rekisteröidyn oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot.
- b) Rekisteröidyn oikeus tietojensa oikaisemiseen.
- c) Rekisteröidyn oikeus tietojensa poistamiseen. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta, jos tietojen käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten, jos oikeus tietojen poistamiseen estää tai suuresti vaikeuttaa henkilötietojen käsittelyä
- d) Rekisteröidyn oikeus tietojen rajoittamiseen.
- e) Rekisteröidyn oikeus siirtää tiedot toiselle rekisterinpitäjälle.

Tutkimusrekisterin tiedot

Kertatutkimus, joka kestää vuoden 2020. Henkilötietoja säilytetään opinnäytetyön valmistumiseen saakka.

Rekisterinpitäjän ja yhteyshenkilön tiedot

Liisi Juuti
liisi.juuti@student.lab.fi
Sosionomiopiskelija

Anniina Repo
a-repo@student.lab.fi
Sosionomiopiskelija

Yhteistyöhankkeena tehtävän tutkimuksen osapuolet ja vastuunjako

Opinnäytetyön tarkoitus on saada konkreettisia case-tapauksia sekä tietoa työllistämisen eri muodoista Sykäys – hankkeen materiaaleihin. Pääpaino on työllistämisen eri muotojen vaikuttavuudella yksilön elämään ja näistä saadut kokemukset.

Tutkimushankkeen vastuullinen johtaja

Mari Kokkonen
Yliopettaja, sosiaali- ja terveysala

Tutkimuksen suorittajat

Liisi Juuti
liisi.juuti@student.lab.fi
Sosionomiopiskelija

Anniina Repo
a-repo@student.lab.fi
Sosionomiopiskelija

Haastattelun runko

Miten päädyit tai valitsit tukityöllistymispaikan?

Millainen oli elämäntilanteesi ennen työllisyysjaksoa?

Mitä odotuksia sinulla oli työllisyysjaksosta, vastasiko se odotuksia?

Mikä sai sinut motivoitumaan työntekoon jakson aikana?

Miten arvioisit työllisyysjakson vaikuttaneen

- elämänhallinta
- sosiaaliset suhteet
- psyykkisesti, fyysisesti
- taloudellisesti

Minkä koit olevan merkittävintä mitä sait työllisyysjaksosta?

Millä tavoin työllisyysjakso on vaikuttanut työllistymiseesi?

- Miksi?

Mikä on mielestäsi tärkeintä työssä?

Miten arvioisit tukityöllistymisen hyödyllisyyttä?

Kysymyksiä tarkennetaan ja lisätään teorian tiedon pohjalta.